

Fr. Jean-Yves Brachet OP

**A CSALÁDOK X. VILÁGTALÁLKOZÓJA FELE / 2022. JÚNIUS
27. Családkongresszus –2022. május 20-21.**

**Családok Világtalálkozója: Dublin után, Róma előtt
(Olvasott szöveg)**

2022. júniusában lesz Rómában a családok tizedik világtalálkozója, melynek témája: „A családi szeretet: hivatás és az életszentség útja.” A világtalálkozó célja természetesen nem lehet csupán az, hogy ismét szép dolgokat mondjunk vagy halljunk a családi életről. Mondani ugyanis sok mindent lehet, de a lényeg végső soron az élet. Ebből a szempontból kiindulva érdemes a hivatalos imádságot elolvasni. Az imádság nagyon konkrét: az életről, a kapott kegyelemről és a nehézségekről is szó van benne. „Add, Urunk, hogy minden család meg tudja élni életszentségre való hivatását az Egyházban...” Miről beszélünk? Mi a család hivatása? Életről, és elsősorban lelki életről van szó: arról, hogy a keresztény élet megélhető a családban, vagyis, hogy az általános keresztény élet megvalósulhat és megtestesülhet a családi életben? Nincs szükség arra, hogy absztrakt módon beszéljünk a családpszichológiáról. Mi hiányzik a leginkább a mai világban? Sokféle választ adhatunk erre a kérdésre, – de szerintem – a lényeg a lelki élet, a lelkiesség. Akkor tudjuk, hogy mi fontos az életben, amikor tudjuk, hogy hova tartunk, mi az élet célja. És az élet célja nem csak a jövőben található – „holnap jobb lesz...” –, hanem a jelen életünkben, a mai világban, a mai körülményekben is. Hogyan tudunk most keresztényként élni, vagyis mit jelent napjainkban a családi élet? Ha erre a kérdésre választ tudunk adni, akkor, világossá válik, hogy mi a fontos a családpszichológiában. Ugyanis valóban fontos az, ami igazságban és szabadságban lehetőségessé teszi a családi életet.

2016. március 19-én, Ferenc pápa kiadta az *Amoris laetitia* kezdetű szinódus utáni apostoli buzdítását a családban megélt szeretetről. 2020. december 27-én a Szentatya kihirdette, hogy Szent József ünnepén, március 19-én, – öt évvel az *Amoris laetitia* megjelenése után –, kezdetét veszi a család éve, amely 2022 júniusában a nemzetközi családtalálkozóval fejeződik be. A családév célja az, hogy – apostoli javaslatok segítségével – elmélyítsük az *Amoris laetitia* kezdetű buzdítás tanítását. A buzdítás hosszú és nem az a szándékom, hogy azt teljes egészében bemutassam. Főleg a kilencedik fejezetről szeretnék beszélni, amelynek címe: „Házastársi és családi lelkiesség”. Általában, amikor lelkiességről beszélünk, spontán módon azt gondoljuk, hogy ez csak a művelt emberek, nem az egyszerű ember számára van... Ez azonban nem lehet igaz, és szeretném is hangsúlyozni, hogy a lelkiesség áll a keresztény élet középpontjában. Lélek nélkül nincs élet, ez igaz mind emberileg, mind a kereszténység szempontjából. Lelkiesség nélkül nincs keresztény élet, és lelki élet sincs... A házasság és család lelkiessége, – amelyről a Szentatya szól a buzdítás kilencedik fejezetében – bemutatja, hogy mi a házasság és a család élete. Tudjuk, hogy a konkrét élet nem mindig valósítja meg a családi élet igazságát. Tudjuk azonban, hogy ez Krisztus segítségével, a Szentlélek kegyeleméből mégis lehetséges. Krisztus mondta, hogy önélküle semmit sem tehetünk (vö. *Jn 15, 5*), de azt is tudjuk Szent Pállal, hogy „Mindent elviselek abban, aki erőt ad.” (*Fi 4, 13*)

A Házasság és a család lelkiisége

Ami általános módon elmondható az életszentségre szóló egyetemes meghívásról (vö. *Lumen Gentium*, 40), az a házasságról is elmondható.

Az életszentségre szóló egyetemes meghívás a keresztény házastársaknak és szülőknek is szól. Sajátos értelmet nyer számukra a házasság szentségében, s a házastársi és családi életben válik konkrét valósággá. [FC, 56. Vö. LG, 41.]

Tényleg:

A keresztény kinyilatkoztatás két konkrét módját ismeri annak, hogy az emberi személy szeretetre szóló hivatása a maga teljességében megvalósuljon: a házasság és a szüzesség. [Vö : FC, 11]

Nem olyan régóta kezdtek el beszélni a házasság és a család lelkiiségéről. Érthető ebben az értelemben, hogy a teológia nem olyan régóta kezdte elmélyíteni a házasságról való elmélkedést. A házasság lelkiiségéről már a II. Vatikáni Zsinatban is olvasható egy pár fontos jelzés.

Az *Amoris laetitia* kezdetű buzdítás kilencedik fejezetében egyértelműen házassági és családi lelkiiségről van szó, ezért szükséges, hogy figyelmesen olvassuk ezt a fejezetet.

Az életállapotunk szerint különféle árnyalatai vannak a szeretetnek, amelyre ki-ki meghívást kapott. A II. Vatikáni Zsinat a világiak apostolkodásával kapcsolatban már évtizedekkel ezelőtt felhívta a figyelmet a családi életből fakadó lelkiiségre. Azt tanította, hogy a világiak lelkiiségének „*sajátos arculatot kell öltenie már a házasságból és családból fakadóan*” is, és hogy a családi gondok nem lehetnek idegenek lelki életük stílusától. Érdemes ezért röviden megállnunk és megfogalmaznunk a családi élet kapcsolataiban kibontakozó sajátos lelkiiség alapvető jellemzőit. [AL, 313.]

A pápa leírja ezeket az alapvető jellemzőket, melyek: a természetfölötti közösség lelkiisége; imádságban egyesülve a húsvét fényében; a kizárólagos és szabad szeretet lelkiisége; a gondoskodás, a vigasztalás és a biztatás lelkiisége. A pápa megközelítése inkább praktikus, nem ír szisztematikus magyarázatot a lelkiiségről, hanem a házassági és családi lelkiiség jellemzőit ragadja meg. Azt fejt ki, hogy miben áll ez a lelkiiség.

Így a házassági és családi lelkiiség:

– **Szentháromságos:** „Arról mindig is beszéltünk, hogy a kegyelem állapotában lévő ember szívében ott lakik Isten. Ma azt is elmondhatjuk, hogy a Szentháromság jelen van a házassági közösség templomában. Ahogyan ott lakik népének dicséreteiben (vö. *Zsolt* 22, 4), úgy bensőségesen ott él a házastársi szeretetben, amely megdicsőíti őt.” [AL, 314.]

– **Liturgikus** (Imádságban egyesülve): „A házastársak mindennapos gesztusaikkal megjelenítik »azt az isteni teret, amelyben megtapasztalható a feltámadott Úr misztikus jelenléte.«” [AL, 317]; „A családon belüli imádság kiváltságos eszköz arra, hogy kifejezze és megerősítse ezt a húsvéti hitet.” [AL, 318] A házassági és családi lelkiiség különösen **eucharisztikus**:

Az imádság közösen járt útja a szentmisén való közös részvételben éri a csúcspontját, főként vasárnaponként, a pihenés napján. Jézus kopogtat a család ajtaján, hogy megossa vele az eucharisztikus vacsorát (vö. *Jel* 3, 20). Ekkor ugyanis a házastársak

mindig megpecsételhetik a hűsvéti szövetséget, amely egyesítette őket, és tükrözik azt a szövetséget, amelyet Isten az emberiséggel pecsételt meg a kereszten. Az Eucharisztia az újszövetség szentsége, amelyben aktualizálódik Krisztus megváltó műve (vö. *Lk 22, 20*). Így megmutatkoznak azok a mély kötelékek, amelyek összekapcsolják a házasság életét és az Eucharisziát. Az eucharisztikus táplálék erő és ösztönzés ahhoz, hogy a házassági szövetséget minden nap úgy éljék meg, mint „család-egyházat.” [AL, 318]

– **Kizárólagos és szabad:** „A házasságban él annak érzése is, hogy teljesen csak egyvalakihez tartoznak.” [AL, 319] A házasság lényegi sajátosságainak, tudniillik egység és felbontatlanság, forrása a szeretetben található, amellyel Isten az Ő népét szereti.

Van egy olyan pont, ahol a házaspár szeretete eléri a legnagyobb szabadságot, és az egészséges autonómia helyévé válik: amikor mindegyikük felfedezi, hogy a másik nem az övé, hanem van egy sokkal fontosabb tulajdonosa, az ő egyedüli Ura. Senki nem tarthat igényt arra, hogy a szeretett személy legszemélyesebb és legrejtettebb bensőjét birtokolja, és egyedül Isten foglalhatja el életének középpontját. Ugyanakkor a spirituális realizmusnak köszönhetően a házastárs nem tarthat igényt arra, hogy a másik tökéletesen kielégítse minden igényét. Mindegyikük lelki útjának segítenie kell a másikat, hogy az „kiábránduljon” belőle, és ne tőle várja azt, ami kizárólag Isten szeretetének sajátossága. Ez benső lecsupaszodást követel. A kizárólagos tér, amit mindegyik házastárs fenntart a maga Istennel való személyes kapcsolata számára, nem csupán az együttélés sebeinek gyógyítását teszi lehetővé, hanem azt is, hogy Isten szeretetében megtalálják saját létezésük értelmét. Mindennap segítségül kell hívunk a Szentlélek működését, hogy ez a belső szabadság lehetővé váljék. [AL, 320]

– **Könyörület és emberszerető:** a házassági és családi lelkiség a gondoskodás, a vigasztalás és a biztatás lelkisége. A pápa így foglalja össze: a család „mindig a legközelebbi »kórház«.” [AL, 321] Itt **missziós** lelkiségről lehetne beszélni.

A Szentlélek hatása alatt a házaspár nemcsak befogadja a nemzéssel az életet, hanem kitárul, kilép önmagából, hogy javait másokra árassza, gondoskodjék róluk és boldogítsa őket. Ez a nyitottság főként a vendégszeretletben nyilvánul meg, amelyre Isten szava meggyőzően buzdít: „Ne feledkezzetek meg a vendégszeretetről, hisz ilyen módon némelyek tudtuk nélkül angyalokat láttak vendégül” (Zsid 13,2). Amikor a család befogad másokat és találkozik velük, különösen a szegényekkel és elhagyottakkal, „az Egyház anyaságának jelképe, tanúja, részese”. A társas szeretet, a Szentháromság tükröződése az, amely egyesíti a család spirituális értelmét és az önmagán kívülre irányuló küldetését, mert megjeleníti a kérését, annak minden közösségi vonatkozásával együtt. A család akkor éli meg a saját lelkiségét, ha egyidejűleg család-egyház és létfontosságú sejt a világ átforgalmazására. [AL, 324]

Végül ez is fontos, hogy a család „sem tökéletes valóság, és nincs készen egyszer s mindenkorra”. „Állandó meghívás ez, amely a Szentháromság teljes közösségéből, Krisztus és az Egyház csodálatos egységéből, a názáreti Szent Család szép közösségéből és abból a szeplőtelen testvériségből fakad, amely az égi szentek között létezik. (...) Menjünk csak, családok, folytassuk az utat! Amire ígéretet kaptunk, mindig több. Ne veszítsük el a reményünket a korlátaink miatt, de ne is mondjunk le a szeretet és a közösség teljességének a kereséséről, amelyre ígéretet kaptunk.” [AL, 325] A kil és családi lelkiség nem végtelen abban az értelemben, hogy a mennyben nincs házasság, de a házassági lelkiség konkrét tartalma megmarad, mert alapvetően a szeretetben áll, és a szeretet nem múlik el.

Most szeretném egy kicsit szisztematikusabban bemutatni a házassági és családi lelkiség

vonásait. A házassági és családi lelkiség jellemzői, ahogyan azokat Ferenc pápa felvázolja az *Amoris laetitia*-ban, nem teljes egészében azok a vonások, amelyeket most bemutatok. Azért van ez a különbség, mert Ferenc pápa megközelítése nem annyira szisztematikus, hanem inkább praktikus, de a tartalom alapvetően egy és ugyanaz.

A házassági és családi lelkiség vonásai

A lelkiség a Lélek művére vonatkozik. Nagyon jellemző, hogy a római katolikus házasságkötési szertartás utolsó verziójában az egyik módosítás abban áll, hogy minden hitvesi áldásban a Szentlélek művét említi (*epiklezis*). A Szentlélek valóban minden szentségben működik: Ő teszi aktuálissá Krisztus misztériumát, mert „a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete.” (*Róm 5, 5*). Krisztus áldozata azért továbbra is és mindenkinek aktuális, mert szeretet műve.

Mit jelent a házassági és családi lelkiség? „A remény pedig nem csal meg, mert a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe az Isten szeretete” (*Róm 5, 5*), ezért csak arról lehet szó, hogy a házastársak az életükben konkrétan hogyan gyakorolják az Isten iránti, az egymás iránti, a többi családtag iránti szeretetet, más szóval, hogy gyakorolják a házassági szeretetet. „A keresztény házastársak együtt járnak a szentség útján, a házasság-szentség kegyelmének segítségével.” [XVI. Benedek, Audiencia, 2010. október 27]

– **Szentháromságos lelkiség.** A házassági és családi lelkiség a közösség lelkisége, a Szentháromság közösségének képmása, amelyben bármely személy csak a többiekkel való kapcsolatában értelmezhető. Mivel minden közösség a Szentháromság közösségének egy képe, ezért a házasság Isten misztériumáról szól. A többes szám így válik érthetővé: „Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá.” (*Ter1, 26*) II. János Pál után sokszor úgy szokták magyarázni a Teremtés könyvének a szavait: a férfi és nő együtt, a kapcsolatukban, Isten képmása. A házasság elmond valamit az Isten és ember közötti kapcsolatáról, az emberrel való isteni szövetséget ugyanis menyegzői szövetségnek tekinthetjük. Megfordítva: a házasság teológiája ahhoz kapcsolódik, amit a hit Istenről mond. A házasság prototípusát az első házaspárban találjuk meg, a házasság archetípusát pedig az Isten és ember közötti kapcsolatban.

Az Isten képmásának ez a megközelítése nem új. Már Szent Ágoston említi, de el is utasítja a Szentháromság és a házasság – család – közötti párhuzamot. Szent Ágoston több okot is felsorol arra vonatkozóan, hogy szerinte miért valószínűtlen ez a nézet. Alapvetően azonban három érv van: az Isten képe nem osztható meg több ember között; lehetetlen párhuzamot vonni az isteni személyek és az emberi személyek között, mert ez értelmetlenségekhez vezethetne; semmilyen testi vonatkozás nem helyezhető át Istenbe. Ezek az ellenvetések reálisak, jogosak, igazak és óvatosságra intenek. Istenben nincs test, nincs nemiség. Tulajdonképpen a monoteizmusnak ez az egyik tulajdonsága.

A II. János Pál által javasolt értelmezés egyáltalán nem illegitim, de a fent idézett szöveg világosan megmutatja, hogy a pápa számára a hasonlóság a közösséggel kapcsolatos: „E »kettő egysége«, a személyek közösségének jele, arra utal, hogy az ember teremtésébe bele van írva az isteni közösséggel (*communio*) való bizonyos hasonlóság is.” Az Istenkép megértésének első aspektusa – miszerint minden ember Isten képmása – a lelki dimenzió: az Isten lélek (*Jn 4, 24*) és az embernek van lelki dimenziója. A kép megértésének második aspektusa a közösség, amelyre Isten meghívja az embereket. Mielőtt tovább mennénk alapvetően fontos, hogy meghatározzuk, miből áll a közösség. Ebben a tekintetben a Szentháromság misztériumát kell szemlélünk. Sőt, ha a kép lehetővé teszi, hogy visszatérjünk az eredetihez, akkor az eredeti magyarázza a képet! A Szentháromság közösségéről szólva azt kell hangsúlyozni, hogy a három személy szorosan kapcsolódik egymáshoz, és hogy egyiket sem lehet megérteni a másik kettő nélkül. Nem elég az, ha az embereket összehívják

azért, hogy közösséget alkossanak. Ugyanígy az, hogy kövek vannak egymás mellé halmozva, nem elég ahhoz, hogy abból ház is épüljön. A személyes kapcsolatok egymás mellé állítása sem elég ahhoz, hogy közösség formálódjon. Az a tény, hogy minden tag személyesen kapcsolódik a közösség többi tagjához, nem elegendő ahhoz, hogy valódi közösség alakuljon ki. Ehhez arra van szükség, hogy az interperszonális kapcsolatok mindegyike nyitva álljon a többi tag előtt. És a Szentháromság misztériumában pontosan ez történik: a személyek nemcsak egymás mellett vannak, hanem egy közösség és egy élet van. Ezzel megértjük, hogy inkább a család – és nem a házasság – Isten képmása, vagyis talán a házasság, amennyire nincs igazi házasság az életre való nyitottság nélkül. Valóban a házasságban a férfi és a nő között csak akkor van közösség, ha nyitottak az élet befogadására. E nyitottság nélkül a közösségnek egy lényeges eleme hiányzik: a harmadik felé való nyitottság. Ha visszatérünk a Teremtés könyvének szövegére, akkor az első történet termékenységre való felhívása ezt fejezi ki: „Legyetek termékenyek, szaporodjatok.” (Ter 1, 22) Így az életre nyitott életközösségünkben a férfi és a nő együtt a Szentháromság közösségének a képmása. (Tulajdonképpen ebben rejlik a fogamzásgátló mentalitás elutasításának teológiai és antropológiai alapja.)

Caffarel atya azt mondta:

Origenész ezt írta: „Az egyház tele van a Szentháromsággal.” Mivel a szentségre alapított keresztény család az Egyház képe, az Egyház sejtje, ezért teljes pontossággal mondhatjuk és kell mondanunk: „A keresztény otthon tele van a Szentháromsággal.”¹

A kép itt a közösségről szól, nem pedig arról, hogy az hogyan fejeződik ki. A család tehát nem a Szentháromság közösségének egyetlen képe és nem is a legtökéletesebb, de ez az első és a legalapvetőbb, és csak mint közösség (*communio*).

Ennek fényében lehet ezután még pontosabban bemutatni a házassági és családi lelkiesség vonásait.

– **A házassági és családi lelkiesség krisztusi és egyházi dimenziója:** a házassági kötelék Krisztus és az egyház közötti szövetséget jelenti. Továbbá a keresztény család betagozódik az egyházba, amelynek Krisztus a vőlegénye: a család „családegyház” és az Egyház „Isten családja”. Ehhez hozzá kell tenni a házassági és családi lelkiesség **eucharisztikus dimenzióját:** a házassági és családi lelkiesség különösen az Eucharishtiában való részvételben valósul meg, amikor a családtagok együtt vesznek részt az Eucharishtiában. A házasság szentsége azt jelenti, ami megvalósul az Eucharishtiában: a Krisztusban és Krisztussal élő egyesülés az Egyházban, Krisztus testében. A házastársi és családi lelkiességet az Eucharisztia táplálja.

– **A házassági és családi lelkiesség biblikus dimenziója:** ezt a lelkiességet Isten igéje táplálja.

A szinódusi atyák azt is hangsúlyozták, hogy „Isten szava az élet és a lelkiesség forrása a család számára. Az egész családpsztorációnak a Szentírás imádságos és egyházas olvasása segítségével kell alakítania és képeznie a család-egyház tagjait. Isten szava nemcsak az egyes személyek magánélete számára jó hír, hanem ítéletalkotási kritérium és világosság is a különböző kihívások mérlegeléséhez, melyekkel a házastársak és a családok találkoznak.” [AL, 227]

– **A házassági és családi lelkiesség liturgikus dimenziója:** a házastársi és a családi ima központi helyet foglal el a keresztény család életében. Az *Amoris laetitia* kezdetű buzdítás első fejezetének kezdetén, Ferenc pápa idézi a 128. zsoltárt, „mely napjainkig elhangzik mind a zsidó, mind a keresztény esketési

¹Henri Caffarel, *Le mariage, aventure de sainteté*, 133. o. Idézi: Origenész, *Kivonatok a Zsoltárokról*, 23., 1., vo”. De Lubac, *Méditations sur l’Eglise*, DDB, 1985, p. 206.

liturgiában.” [AL, 8] Sőt, a házaselet bizonyos értelemben liturgiává válik:

A kenyai püspökök megfigyelték, hogy „azok a jegyesek, akik túlságosan az esküvő napjára koncentrálnak, megfélemlenek arról, hogy egy egész életre szóló elköteleződésre készülnek”. Segíteni kell annak megértését, hogy a szentség nem csak egy pillanat, amely elmerül a múltban és az emlékek között, hiszen maradandóan hat a házasság egész idején. A szexualitás életfakasztó jelentése, a test nyelve és a megélt szeretet gesztusai egy házaspár történetében „a liturgikus nyelv szakadatlan folytatásává válnak”, és „a házaselet bizonyos értelemben liturgiává válik”. [AL, 215]

– **A házasság és család missziós dimenziója:** a család jelen van a világon, és a világban tanúskodik az egyház misztériumáról. A család próféta. Ferenc pápa hangsúlyozza, hogy a család a családpasszorációnak nemcsak tárgya, hanem alanya is. Ezért, amikor Ferenc pápa arról beszél, hogy mennyire fontos hirdetni napjainkban a család evangéliumát, megerősíti:

Nem elegendő a nagy lelkipásztori tervekbe beleszöni valamiféle általános törődést a családokkal. Hogy a családok a lelkipásztorkodás egyre aktívabb alanyai lehessenek, »a család belseje felé irányuló evangelizáló és katechetikai erőfeszítésre» van szükség, amely a családot ebbe az irányba tereli. [AL, 200]

E dimenzió a bérmálás szentségén alapszik. A bérmálás tanúvá teszi a megkeresztelt embert. A keresztelezés szentséggé teszi a házasságot és a bérmálás a házastársakat tanúvá teszi. Házasságuk Krisztus Egyházzal való szövetségéről tanúskodik.

– **A házassági és családi lelkiség máriás dimenziója:** erről már II. János Pál pápa is beszél a *Familiaris consortio* kezdetű buzdításban:

Az Egyház, tiszteletben tartva Isten fiainak szabadságát, különös gonddal ajánlotta és ajánlja híveinek a jámborság néhány formáját. Ezek közé tartozik a Rózsafüzér imádkozása: „Elődeink nyomdokaiban járva a család imádságai között nagyon ajánljuk a Rózsafüzért... A Boldogságos Szűz Mária Rózsafüzérét azon, közös imádságok között, melyeket a keresztény családnak imádkoznia kell, kétségtelenül a leghatásosabbak közé kell sorolnunk. Szeretnénk és nagyon óhajtjuk, hogy a családtagok jöjjenek össze imádkozni, s gyakran és szívesen imádkozzák a Rózsafüzért”. Az ilyen hiteles, máriás jámborság, amely a Szent Szűzzel való szoros kapcsolatban és erényeinek buzgó követésében, nagyon megfelelő eszköz arra, hogy táplálja a család szeretetközösségét és erősítse a házastársi és családi lelkületet. Mária ugyanis, aki Krisztus és az Egyház Anyja, különleges módon Anyja a keresztény családoknak és a családi egyházaknak is. [FC, 61]

– Végül hozzáfűzök még egy olyan külön dimenziót, amely a házastársi és a családi lelkiséghez kapcsolódik: alapvetően **világi lelkiségről** van szó, a megszentelt élet lelkiségétől eltérően, bármilyen formában is legyen a megszentelt élet. Valójában még a világi intézetek is bemutatják a megszentelés egy olyan formáját, amely elválik a világtól, még akkor is, ha a tagokat arra hívják, hogy a világban éljenek. A házasság nemcsak a világba helyezi a házastársakat, hanem természetes dimenziójának megfelelően a házasság alapvetően a világhoz tartozik. A házastársak a Teremtés első fejezetei szerint a látható teremtett rend csúcsán vannak, és pontosan mint közösség vannak így. A házasság és a családi lelkiség a világ szívében való közösség lelkisége. A házastársak jelen vannak a világban, nem pedig mint a megszentelt személyek. Míg ez utóbbi a világ közepén és szívében tanúskodik az Istennel való abszolút kötelekről, a házastársak a természeti világot bevezetik a lelki rendbe. Kettős dimenzió létezik: az egyik a családi közösség a világ középpontjában, a második pedig a család az Istennel való közösségben. Az első szempont a másodikra épül, és ezt megnyilvánítja ki és jelzi. Ez

a dimenzió azon alapul, ami a házasságban a többi szentséggel kapcsolatban különleges: természetes valóságot feltételez.

A keresztény házastársakra és szülőkre is vonatkoznak – főleg a földi dolgokban – azok a szavak, amelyeket a Zsinat mond: „Így a laikusok is mint imádó emberek, s mint akik mindenütt szentül cselekszenek, magát a világot szentelik Istennek.” [FC, 56]

Zárószó vagy inkább küldetés...

A házassági és családi lelkiség nem valami eszménykép, hanem a házasság és a család valóságának a bemutatása, amelyre Isten a házastársakat a házasság szentsége alapján, a családtagokat pedig a keresztelezés szentsége alapján hívja meg. A házassági és családi lelkiség szentháromságos, krisztusi és egyházi, eucharisztikus, biblikus, liturgikus, missziós és máriás. Ehhez a felsoroláshoz még hozzá kell tennünk a házassági és családi lelkiségnek egy külön dimenzióját is: világi lelkiségről van szó. A házastársak a természeti világot bevezetik a lelki rendbe. Ez meghívás, azaz egyszerre adomány és felelősség, kegyelem és küldetés, és ezért fontos a hálaadás és a továbbadás. Ez az a mód, amelyen keresztül a házastársak és a család tagjai Krisztust be tuják fogadni, követni és hirdetni.

„Add, Urunk, hogy minden család meg tudja élni életszentségre szóló hivatását az Egyházban, főszerepet vállalva az evangelizációban az élet és a béke szolgálatában, közösségben a papokkal és minden életállapottal.”